

PRO SAFE SPORT
well-being of young athletes

www.coe.int/sport/PSS
@ProSafeSport
pro-safe-sport@coe.int

PRIRUČNIK ZA PREVENCIJU I DJELOVANJE

U SITUACIJAMA MOGUĆEG SEKSUALNOG NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA U ŠPORTU

PREMS 146217

HR

Vijeće Europe vodeća je organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvaća 47 država članica, od kojih su 28 članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisnice su Europske konvencije o ljudskim pravima, međunarodnog ugovora kojemu je svrha zaštita ljudskih prava, demokracije i vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Europska unija (EU) jedinstveno je gospodarsko i političko partnerstvo 28 demokratskih europskih država. Njezini ciljevi su mir, blagostanje i sloboda za njezinih 500 milijuna građana – u sigurnijem i pravednijem svijetu. Kako bi se to postiglo, države EU-a osnovale su tijela koja vode EU i usvajaju njezino zakonodavstvo. Glavna su Europski parlament (predstavlja građane Europe), Vijeće Europske unije (predstavlja nacionalne vlade) i Europska komisija (zastupa zajedničke interese EU-a).

<http://europa.eu>

Europska komisija (Erasmus+) i Vijeće Europe (Prošireni djelomični sporazum o športu)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPSKA UNIJA

VIJEĆE EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Europska komisija (Erasmus+) i Vijeće Europe (Prošireni djelomični sporazum o športu)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPSKA UNIJA

VIJEĆE EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Seksualno nasilje nad djecom i mladima u športu

— Što je seksualno nasilje?

Seksualno nasilje širok je pojam koji uključuje seksualno uznemiravanje i seksualno zlostavljanje, a može se definirati kao seksualni čin koji osoba počini ili pokuša počinuti bez dobrovoljnog pristanka druge osobe ili nad osobom koja ne može dati pristanak ili odbiti takav čin (Basile *et al.*, 2014.). Seksualno zlostavljanje obično se definira kao svaka seksualna aktivnost koja uključuje dijete koje u potpunosti ne razumije, nije u stanju dati informirani pristanak ili nije razvojno spremno i ne može dati pristanak na takav čin. Seksualno uznemiravanje odnosi se na ponašanje prema pojedincu ili grupi koje uključuje seksualizirano verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje, bilo namjerno bilo nenamjerno, zakonito ili nezakonito, koje se temelji na zlouporabi moći i povjerenja, a za koje žrtva ili promatrač smatra da je neželjeno ili pod prisilom (Međunarodni olimpijski odbor, 2007.). Ova definicija uključuje i seksualne činove bez kontakta (npr. poziranje za pornografske fotografije ili internetsko vrbovanje djece u seksualne svrhe).

— Tko su žrtve seksualnog nasilja u športu?

Seksualno nasilje može biti usmjereno prema bilo kojem športašu bez obzira na dob, športsku vještinu, spol, nacionalnost, rasu ili etničku pripadnost, društveni status, razinu obrazovanja, seksualnu orijentaciju ili invaliditet. Iako se seksualno nasilje još uvijek često prikazuje kao problem „muškog počinitelja i ženske žrtve“, nedavne studije upućuju na to da ne postoje ili da postoje tek neznatne razlike u zastupljenosti određenog roda u ukupnom broju žrtava u športu (Parent i Fortier, 2017., Vertommen *et al.*, 2016.). Istraživanja pokazuju da mladi športaši koji se natječu na međunarodnoj razini prijavljuju više susreta sa seksualnim nasiljem u športu od športaša koji se natječu na nižim razinama. Također, ranjive podskupine poput LGBT športaša, športaša pripadnika etničkih manjina i športaša s invaliditetom u većoj su opasnosti da budu žrtva seksualnog nasilja u športu.

— Koliko često se događa?

Istraživanja ukazuju na to da je svako peto dijete ili mlada osoba u Europi žrtva nekog oblika seksualnog nasilja (Vijeće Europe, 2007.). U športu su istraživanja na ovu temu relativno nova i obuhvaćaju mali broj država. Prema rezultatima istraživanja, u športu je seksualno uznemiravanje prisutno od 3 % do 52 % slučajeva, a seksualno zlostavljanje od 0,2 % do 9,7 % (Parent i Fortier, 2017.). Ovako velike razlike u procjenama mogu se objasniti razlikama u korištenoj metodologiji i definicijama. Nejasno je jesu li ova velika odstupanja posljedica stvarnih razlika u riziku od seksualnog zlostavljanja/nasilja u različitim kulturama u kojima se provodilo istraživanje ili se javljaju zbog konceptualnih različitosti. U svakom slučaju, ako je istraživanje u definiciju seksualnog nasilja uključilo vršnjačko seksualno nasilje i slučajeve bez kontakta, to je vjerojatno značajno povećalo stopu zastupljenosti.

— Tko su počinitelji seksualnog nasilja u športu?

Počinitelji seksualnog nasilja mogu biti i muškarci i žene i mlade osobe. Treneri i ostali članovi športskih klubova često su počinitelji seksualnog nasilja, ali kod seksualnog uznemiravanja veća je vjerojatnost da će počinitelji biti vršnjaci, a ne treneri (Mountjoy *et al.*, 2016.). Vršnjačko seksualno uznemiravanje među športašima često uključuje više od jednog počinitelja. Međutim, kada su treneri upleteni u slučajeve seksualnog nasilja nad djecom ili mladima u športu, u pravilu je riječ o težim povredama (Vertommen *et al.*, 2017.).

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

— Koji su faktori rizika za seksualno nasilje u športu?

Šport odlikuju jedinstvene strukture i kultura prožeta visokom tolerancijom na slučajne incidente fizičkog nasilja i ozljeda (koje se smatraju sastavnim dijelom „grube“ igre) i nejednakim odnosima moći između trenera i športaša te autoritativnim vodstvom. Zajedno s omjerom spolova u kojem dominiraju muškarci, čestim fizičkim kontaktom, strukturom nagrađivanja, ovi uvjeti doprinose ozračju koje pogoduje razvoju seksualnog nasilja nad djecom i mladim športašima.

Primjeri športsko specifičnog konteksta vezanog uz situacije potencijalnog rizika uključeni su u:

- ▶ svlačionicama
- ▶ prostorima za tuširanje
- ▶ tijekom grupnog prijevoza i
- ▶ tijekom noćenja za vrijeme športskih kampova ili natjecanja.

Ipak, vrlo malo osoba povezuje šport sa seksualnim nasiljem. Organizacijski faktori koji utječu na porast rizika od seksualnog nasilja i uznemiravanja uključuju: športsku kulturu koja tolerira neprimjereno seksualno ponašanje, promatrače koji ignoriraju znakove nasilja ili ih prešutno odobravaju te prihvaćanje diskriminacije i rodne neravnopravnosti (Mountjoy et al., 2016.).

Teško je u športu prijaviti iskustvo seksualnog nasilja. Tabu je možda čak i veći nego u drugim sredinama jer bi športaši trebali biti jaki, a ranjivost se smatra slabošću. Neizmjerena ambicija mladih perspektivnih športaša čini ih ranjivima – oni će čuvati tajnu koju im je počinitelj nametnuo jer se boje negativnih posljedica, poput toga da moraju napustiti šport ako se tajna otkrije.

— Ključna literatura

Basile K. et al., *Sexual violence surveillance: uniform definitions and recommended data elements (2.0)*, National Center for Injury Prevention and Control, Atlanta, 2014.

Vijeće Europe, *Zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja*, 2007.

Međunarodni olimpijski odbor, *Konsenzusna izjava Međunarodnog olimpijskog odbora: uznemiravanje i zlostavljanje (namjerno nasilje) u športu*, Lausanne: MOO, 2007. (Definicije su ažurirane u MOO-ovu konsenzusu 2016.)

Mountjoy M. et al., *The IOC Consensus Statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport*, *British Journal of Sports Medicine* 50, 2016., str. 1019–1029.; <http://doi.org/10.1136/bjsports-2016-096121>.

Parent S., *Disclosure of sexual abuse in sport organizations: a case study*, *Journal of Child Sexual Abuse* 20(3), 2011.; <http://doi.org/10.1080/10538712.2011.573459>.

— Jesu li neki športovi rizičniji od drugih?

Često se smatra da su kontaktni i/ili pojedinačni športovi rizičniji od ostalih športova. Međutim, do danas nema znanstvenih dokaza koji to potvrđuju. Količina odjeće, pokrivala, kontakti i vrsta športa nisu faktori rizika za seksualno uznemiravanje ili zlostavljanje u športu (Fasting K. et al., 2004.).

— Kakav je utjecaj?

Na temelju istraživanja izvan područja športa poznato je da iskustvo seksualnog nasilja u djetinjstvu ili adolescenciji može iznimno štetno utjecati na kratkotrajno i dugoročno fizičko, psihičko i socijalno zdravlje žrtava. Bolest i ozljede, postizanje slabijih rezultata, poremećaji prehrane, posttraumatski stresni poremećaj, samoozljeđivanje, nisko samopoštovanje, problemi u ponašanju, teškoće u učenju, poremećaji obavljanja nužde, disruptivni poremećaji, poremećaji kontrole poriva i poremećaj ponašanja, problemi s privrženošću, anksioznost, depresija i veći rizik od samoubojstva mogući su ishodi seksualnog nasilja. Nema razloga za pretpostavku da iskustvo seksualnog nasilja u športskom kontekstu dovodi do manje ozbiljnih posljedica od iskustva seksualnog nasilja izvan njega.

Seksualno nasilje utječe i na organizaciju. Uništena reputacija, napuštanje športa i gubitak sponzorstva, samo su neki od negativnih ishoda na organizacijskoj razini.

Parent S. & Fortier K., *Prevalence of interpersonal violence against athletes in the sport context*, *Current Opinion in Psychology* 16(16), 2017., str. 165–169.; <http://doi.org/10.1016/j.copsy.2017.05.012>.

Vertommen T. et al., *Profiling perpetrators of interpersonal violence against children in sport based on a victim survey*, *Child Abuse & Neglect* 63, 2017., str. 172–182.; <http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.029>.

Vertommen T. et al., *Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium*, *Child Abuse and Neglect* 51, 2016., str. 223–236.; <http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.006>.

Fasting K., Brackenridge C. H. and Sundgot-Borgen J., *Prevalence of sexual harassment among Norwegian female elite athletes in relation to sport type*, *International Review for the Sociology of Sport*, vol. 39, 2004., str. 373–386

Pro Safe Sport+ Zaustravimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

CONSEIL DE L'EUROPE

Koji nam zakoni, konvencije, regulatorni okviri, standardi i smjernice dobre prakse pomažu u sprječavanju i reagiranju na seksualno nasilje nad djecom i mladima?

— Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989.)

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta sadrži 54 članka koji pokrivaju sve aspekte djetetova života i određuju građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava na koja sva djeca i mladi imaju pravo.

Sve europske države potpisnice Konvencije dužne su o njoj provedbi izvještavati Odbor za prava djeteta (CRC). Svako dijete i mlada osoba imaju prava, bez obzira na njihovu etničku pripadnost, spol, vjeru, jezik, sposobnosti ili bilo koji drugi status. Konvenciju treba sagledavati u cijelosti: sva su prava povezana i nijedno pravo nije važnije od drugoga. Pravo na razonodu i igru (članak 31.) te pravo na slobodu izražavanja (članak 13.) jednako su važni kao i pravo na sigurnost od nasilja (članak 19.) i pravo na obrazovanje (članak 28.).

— Građansko i kazneno pravo

Građansko pravo skup je zakona države koji reguliraju privatna pitanja. Kazneno pravo skup je zakona i propisa koji definira ponašanja koje je vlada zabranila jer ugrožava i šteti javnoj sigurnosti i dobrobiti. Ono također utvrđuje kaznene odredbe. U nekim državama postoji takozvana „zastara“ koja definira vremenski rok unutar kojeg žrtva seksualnog nasilja može pokrenuti postupak. Za više informacija potražite rubriku u kojoj su navedena specifična obilježja kaznenog prava naše države.

— Safe Sport International – Deklaracija o načelima (2014.)

Brunelskom deklaracijom utvrđena su načela koja bi trebala poduprijeti zaštitu svih športaša, uključujući mlade športaše, od svih oblika nasilja u športu.

— Lanzarote konvencija Vijeća Europe (2007.)

Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, poznata i kao Lanzarote konvencija, zahtijeva kriminalizaciju svih vrsta seksualnih kaznenih djela počinjenih nad djecom i mladima. Konvencija predviđa da sve države u Europi i šire usvoje posebno zakonodavstvo te poduzmu mjere za sprječavanje seksualnog nasilja, zaštitu djece žrtava i progon počinitelja. Odbor Lanzerote je tijelo osnovano radi praćenja učinkovitosti provedbe Lanzarote konvencije u državama potpisnicama. Za najnovije informacije o državama koje su ratificirale Lanzarote konvenciju vidi:

www.coe.int/en/web/children/convention

— Konsenzusna izjava Međunarodnog olimpijskog odbora: uznemiravanje i zlostavljanje (namjerno nasilje) u športu (2016.)

Konsenzusna izjava Međunarodnog olimpijskog odbora temelji se na prethodnom konsenzusu o seksualnom uznemiravanju i zlostavljanju u športu (2007.) te osobito poziva na zaštitu djece i mladih. U 2016. godini MOO je ojačao svoje smjernice za međunarodne saveze i nacionalne olimpijske odbore.

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

— Međunarodne zaštitne mjere za djecu u športu (2014.)

Odjel za zaštitu djece u športu pri britanskom Nacionalnom društvu za sprječavanje okrutnosti prema djeci (NSPCC) je 2001. godine razvio skup standarda za provedbu mjera zaštite djece u športu. Ti standardni predstavljaju referentni okvir na temelju kojeg se prati primjenjuju li športske organizacije financirane od strane vlade odgovarajuće zaštitne mjere.

Nakon toga, u suradnji s partnerskim organizacijama, Unicef UK pokrenuo je definiranje ključnih komponenata/temeljnih mjera zaštite koje je potrebno uspostaviti kako bi se osigurala zaštita djece i mladih od svih oblika nasilja (uključujući seksualno nasilje) u športu i kroz šport.

Te zaštitne mjere uključuju: uspostavu politika, definiranje postupaka reagiranja, provedbu edukacija, komunikaciju, pitanja ravnopravnosti, slušanje i komuniciranje s djecom i mladima, prevenciju – provjeru kaznene evidencije osoba prilikom zapošljavanja te brigu o mjerama sigurnosti na različitim događanjima, nadzor i evaluaciju.

Navedene zaštitne mjere testirane su u više od 50 športskih organizacija diljem svijeta, a niz športskih organizacija ih je usvojilo. Dokument s uputama za organizaciju izdan je 2016. godine.

— Direktiva EU 2011/93/EU o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije

Ova Direktiva, između ostalog, sadrži odredbe kojima se nalaže provjera kaznene evidencije osobe prilikom zapošljavanja za profesionalne ili volonterske aktivnosti koje uključuju rad s djecom. Direktiva je dostupna na sljedećoj poveznici:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0093>

— Ključne reference

Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18)
<https://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>

Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13), 152/14, 70/17)
<https://zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19)
<https://zakon.hr/z/492/Zakon-o-predškolskom-odgoju-i-obrazovanju>

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19)
<https://zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli>

Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19) <https://zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>

Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15)
<https://zakon.hr/z/180/Zakon-o-sudovima-za-mladez>

Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16 i 98/19)
<https://www.zakon.hr/z/300/Zakon-o-sportu>

Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13) <https://zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu>

Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08 69/17)
<https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni/2018/Zakon%20o%20ravnopravnosti%20spolova%20HRV.pdf>

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja
<https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Biblioteka%20ONA/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slučaju%20seksualnog%20nasilja%202018.pdf>

Državni kontekst

Definicije: članak 158. – 166. Kaznenog zakona (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18)

Glavno zakonodavstvo: Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18), Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13), 152/14, 70/17), Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15), Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19), Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19), Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08 69/17)

Zastara za seksualna kaznena djela: Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18), Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13), 152/14, 70/17), Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15)

Pravne sankcije: Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18), Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19), Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16 i 98/19)

Vladine/zakonske smjernice: Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja (NN 70/18)

Standardi/smjernice za profesionalni/volonterski sektor: Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16 i 98/19), Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13)

Okviri za upravljanje u športu i integritet: Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16 i 98/19)

UNCRC 1989

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

Odbor za prava djeteta

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx>

Vijeće Europe – Lanzarotska konvencija 2007.

<http://www.coe.int/en/web/children/lanzarote-convention>

Međunarodne mjere zaštite djece u športu 2014.

<https://www.unicef.org.uk/sport-for-development/safeguarding-in-sport/>

Standardi za mjere zaštite djece u športu

<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2013/standards-for-safeguarding-and-protecting-children-in-sport/>

Konsenzusna izjava Međunarodnog olimpijskog odbora: uznemiravanje i zlostavljanje (namjerno nasilje) u športu <http://bjism.bmj.com/content/bjsports/50/17/1019.full.pdf>

Načela Safe Sport International

<http://www.safesportinternational.com/principles/>

<https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>

Direktiva EU 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0093&from=EN>

UNESCO Charte Internationale de l'Education Physique et du Sport

http://www.unesco.org/education/educprog/eps/EPFfrançais/EVENEMENTS/charte_internationale_de_.html

Kazanjski akcijski plan sa sastanka ministara na šestoj međunarodnoj konferenciji ministara i viših dužnosnika odgovornih za tjelesni odgoj i šport (MINEPS VI), Kazan (13.-15. srpnja 2017.), (UNESCO) <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002527/252725e.pdf>

Pro Safe Sport+ Zaustavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Kako prepoznati seksualno nasilje

— Zašto djeca i mladi teško progovaraju

Postoji niz razloga zbog kojih je djeci i mladima teško s odraslom osobom razgovarati o seksualnom nasilju dok se ono događa:

- ▶ možda su natjerani na seksualizirano ponašanje od strane osobe u koju imaju povjerenje (muška ili ženska) ili je na poziciji moći poput trenera, liječnika, starijeg suigrača ili voditelja
- ▶ možda im se prijete posljedicama ako nekome kažu što se događa – prijetnja može biti upućena njima ili njihovoj obitelji
- ▶ možda ih odrasla osoba vrbuje tako što gradi emocionalnu vezu s djetetom kako bi stekla njihovo povjerenje i čak ih uvjerila da su u „pravoj“ vezi s njome. Zlostavljači često vrbuju obitelj djeteta i športsku ekipu, što može kod djeteta dodatno pojačati osjećaj da mu nitko neće vjerovati ukoliko ispriča što se događa
- ▶ odabir ili sudjelovanje u športskom natjecanju za djecu i mlade može ovisiti o odrasloj osobi, a u nekim športovima (poput gimnastike) o odrasloj osobi ovise i sigurnost i dobrobit športaša što je veliki problem kod vrbovanja djece u seksualne svrhe
- ▶ darovitim mladim osobama koje sanjaju o športskom uspjehu, takvu psihološku vezu može biti još teže prekinuti
- ▶ mogu se sramiti ili čak osjećati odgovornim za ono što im se dogodilo
- ▶ u nekim športskim okruženjima može postojati svojevrsna „ceremonija inicijacije“ koja uključuje seksualno nasilje. Odrasle osobe takvo ponašanje nekad ignoriraju ili čak odobravaju, što djetetu otežava progovaranje protiv vršnjaka ili starijih članova momčadi.

Imajte na umu da se seksualno nasilje može odnositi na zlostavljanje koje uključuje dodir i ono koje ga ne uključuje, te vrbovanje djece u seksualne svrhe u osobnom kontaktu ili na internetu. Znakovi upozorenja mogu biti fizički, emotivni/psihološki i bihevioralni.

— Znakovi seksualnog nasilja

Prije svega važno je znati prepoznati normalno seksualno ponašanje u različitim fazama razvoja. Nacionalno društvo za sprječavanje okrutnosti prema djeci (NSPCC) nudi korisne informacije o tome:

<https://www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/keeping-children-safe/healthy-sexual-behaviour-children-young-people/>

Ponašajni pokazatelji seksualnog nasilja mogu uključivati sljedeće:

- ▶ seksualizirano ponašanje koje je znatno naprednije od očekivanog za dijete određene dobi
- ▶ seksualni interes za odrasle, djecu ili mlade čija se dob značajno razlikuje od njihove osobne
- ▶ nasilno ili agresivno seksualno ponašanje
- ▶ kompulzivne (prisilne) radnje
- ▶ znakovi straha od određene odrasle osobe
- ▶ izvještaji iz škole ili športskog kluba o tome da ponašanje djeteta utječe na njegov napredak i postignuća
- ▶ loš san
- ▶ povučенost
- ▶ rizično ponašanje.

Fizički pokazatelji:

- ▶ noćno mokrenje
- ▶ spolno prenosive bolesti
- ▶ zlouporaba alkohola ili droge

Psihološki pokazatelji:

- ▶ problemi s mentalnim zdravljem – anksioznost i/ili depresija
- ▶ samoozljeđivanje, suicidalne misli
- ▶ poremećaji prehrane

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

— Znakovi vrbovanja i neprimjerenog ponašanja kod odraslih ili mladih mogu uključivati sljedeće:

- ▶ pridavanje posebne pozornosti pojedincu ili nekolicini djece ili mladih
- ▶ posebne usluge ili poklanjanje darova ili posebnih usluga
- ▶ nuđenje usluge prijevoza djeteta ili mlade osobe na treninge, utakmice ili gostujuća natjecanja/događanja
- ▶ prijateljstva na društvenim mrežama s djecom ili mladima koji nisu članovi obitelji
- ▶ testiranje granica seksualno primjerenog ponašanja, jezika ili humora

Pored navedenih znakova vrbovanja djece i mladih, možete primijetiti da dijete prima skupe poklone čije porijeklo ne može objasniti ili se ponaša neuobičajeno tajnovito i skriva s kime se nalazi ili kamo ide.

— Vrbovanje u svrhu zlostavljanja

Odrasli ili druge mlade osobe mogu vrbovati djecu i mlade u svrhu zlostavljanja. Vrbovanje je ponekad teško razlikovati od ponašanja drugih osoba od povjerenja u športskom okruženju. Osobe koje vrboju djecu i mlade „predatori“ mogu provesti puno vremena, mjeseci ili čak godine, gradeći odnos s djetetovom obitelji i društvenim krugom, uključujući kolege iz športskog kluba. Mogu se predstavljati kao osobe od povjerenja i postaviti se kao nezamjenjivi članovi športskog kluba/organizacije. Vrbovanje se može odvijati i putem interneta i uključivati zlostavljanje bez dodira. Zbog toga je iznimno važno da se u športskim klubovima i športskim objektima primjenjuju kodeksi ponašanja za sve odrasle i mlade osobe, kako na internetu tako i uživo. Takvi kodeksi trebaju jasno definirati što je prihvatljivo, a što neprihvatljivo ponašanje. Za više informacija, vidi:

https://www.researchgate.net/publication/37327383_The_grooming_process_in_sport_Case_studies_of_sexual_harassment_and_abuse

— Ključna literatura

Mrežna stranica projekta Pro Safe Sport: www.coe.int/sport/PSS.

Međunarodni olimpijski odbor pripremio je pisane materijale i video materijale koji mogu pomoći odraslima (trenerima i športskim udruženjima) u primjeni zaštitnih mjera za športaše svih dobi te u prepoznavanju i reagiranju na seksualno zlostavljanje i uznemiravanje:

<http://sha.olympic.org/home.html>

<https://hub.olympic.org/safeguarding/>.

NSPCC-ov Odjel za zaštitu djece u športu ima mrežnu stranicu koja sadrži brojne korisne izvore za roditelje i odrasle uključene u šport koji im mogu pomoći da prepoznaju i djeluju u vezi s čitavim nizom sumnji povezanih sa seksualnim nasiljem:

<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2017/sexually-harmful-behaviour-by-young-peopleinsport>/<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2015/webinar-understanding-groomingfor-abuse>/<https://www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/child-abuse-and-neglect/child-sexual-exploitation/>.

— Ključne poruke

Djeca i mladi obično ne progovaraju o seksualnom nasilju već se oslanjaju na odrasle koji znakove zlostavljanja mogu kod njih primijetiti, kao i u ponašanju njihovih zlostavljača. Od ključne je važnosti da športske organizacije uspostave kodekse ponašanja koji jasno određuju što je prihvatljivo, a što neprihvatljivo ponašanje odraslih i mladih:

- ▶ NE POSTOJI PRISTANAK na seksualnu vezu kada je riječ o djetetu ili maloljetnoj osobi
- ▶ muškarci, žene, tinejdžeri, dječaci ili djevojčice mogu seksualno zlostavljati dijete ili tinejdžera
- ▶ djeca i mladi imaju jasne granice u vezi vlastitog tijela i te se granice moraju poštovati
- ▶ prava djece i mladih moraju biti u središtu svih aktivnosti
- ▶ uspjeh pripada športasu. Treneri i osobe u pratnji športasa rade svoj posao i/ili podržavaju dijete ili mladu osobu
- ▶ šport je JEDNO od mnogih područja u kojima se djeca i mladi razvijaju, ali ne i JEDINO. Obitelj, prijatelji i školsko okruženje moraju i dalje biti sastavni dio života športasa usporedno s njihovim napretkom u športu
- ▶ djeca i mladi imaju snove, mišljenja, ideje i jasan stav o svemu što na njih utječe. Moramo ih slušati i uvažiti pri donošenju odluka o svemu što se odnosi na njihov vlastiti razvoj
- ▶ ako slomite kost, potražite ćete pomoć – također trebate potražiti pomoć ako osjećate emocionalnu bol.

— Štetno seksualno ponašanje mladih osoba

Većina nije svjesna da mlade osobe izražavaju štetno seksualno ponašanje. Procjenjuje se da otprilike jednu trećinu seksualnog zlostavljanja počine druga djeca i mladi (izvor: Hackett S., 2014., *Children and young people with harmful sexual behaviours*). Stoga je od ključne važnosti da odrasli u športu budu svjesni znakova seksualnog nasilja te da znaju na njih adekvatno reagirati.

U športu su zabilježeni incidenti inicijacije ili rituali „maltretiranja“ odnosno zlostavljanja u športskim ekipama koji uključuju seksualno zlostavljanje i štetno ponašanje. Takvi događaji utječu na žrtve, promatrače i živote mladih počinitelja. Navedeni slučajevi trebaju se tretirati i kao kršenje kodeksa ponašanja i kao potencijalna kaznena djela.

Pro Safe Sport+ Zaustavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Reagirajte na sumnju ili navode o seksualnom nasilju

— Sprječavanje seksualnog nasilja u športu i kroz šport

Sve osobe uključene u šport djece i mladih trebaju imati pristup informacijama i stručnom usavršavanju koje će im pomoći da:

- ▶ poduzmu praktične korake za stvaranje sigurne, djetetu usmjerene okoline u koju ima povjerenja
- ▶ prepoznaju i reagiraju na sumnje povezane sa seksualnim nasiljem nad djecom i mladima.

— Kako reagirati u vezi s djetetom ili mladom osobom koja doživljava seksualno nasilje ili ako imate sumnju na ponašanje kolege

Svi uključeni trebaju biti upoznati s pravilima i procedurama propisanim od strane njihove organizacije te znati kome mogu prijaviti svoje sumnje, unutar organizacije i izvan nje.

Pravni zahtjevi za prijavljivanje sumnje/navoda o seksualnom nasilju

Sve informacije o postupanju u slučaju seksualnog nasilja dostupne su u Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske:

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja

<https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Biblioteka%20ONA/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slučaju%20seksualnog%20nasilja%202018.pdf>

— Nacionalne organizacije trebaju imati:

- ▶ protokol o zaštiti djece i mladih
- ▶ kodekse ponašanja za odrasle i mlade osobe
- ▶ propisane postupke za adekvatno reagiranje na sve nedoumice oko djece i mladih, uključujući situacije u kojima oni sami progovore o seksualnom nasilju koje doživljavaju
- ▶ sustav podnošenja pritužbi i disciplinskih postupaka
- ▶ kontakt osobu određenu za zaštitu djece čiji je kontakt svima dostupan.

Športski klubovi su dužni informirati djecu o njihovim pravima i postojanju linija za pomoć te se pobrinuti da svi u športskom klubu/organizaciji znaju kome mogu prijaviti svoje sumnje.

Različite zemlje imaju vrlo različita minimalna očekivanja. U športskim organizacijama ne postoje uvijek protokoli za reagiranje u slučaju zabrinutosti u vezi s djecom ili mladima, stoga športski voditelji i treneri moraju znati kako postupati prema nadležnim državnim ili lokalnim tijelima i linijama za pomoć djeci/odraslima.

— Razmjena informacija i povjerljivost

- ▶ Čuvajte povjerljivost informacija i dijelite ih samo kada je to nužno.
- ▶ Nadležna tijela uputit će vas s kime i na koji način ćete dijeliti informacije.

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

— Kako postupiti s djetetom i mladom osobom koja vam kaže da je zlostavljana: što činiti, a što ne činiti

Zapamtite da je većini djece izuzetno teško nekome reći da su žrtve seksualnog nasilja.

Vrlo je važno da:

- ▶ budete mirni i ne pokazujete neodobranje ili da ste šokirani priznanjem
- ▶ pažljivo slušate što dijete ili mlada osoba govori
- ▶ ohrabrite i uvjerite dijete ili mladu osobu da su dobro učinili progovorivši o tome što im se događa i da nisu krivi za to što im se dogodilo
- ▶ djetetu ili mladoj osobi date do znanja da im vjerujete
- ▶ pustite da se dijete ili mlada osoba slobodno prisjeća i govori ono što želi reći
- ▶ postavljate pitanja samo kako biste pojasnili nešto što možda niste razumjeli – imajte na umu da će dijete ili mlada osoba možda morati ponovno proći ispitivanje od strane nadležnog tijela ili ispitivanje u sklopu kriminalističke istrage
- ▶ izbjegavate davanje obećanja koja možda nećete moći ispuniti, na primjer čuvanje povjerljivosti onoga što vam dijete ili mlada osoba kaže jer to morate prijaviti
- ▶ kažete djetetu ili mladoj osobi što ćete poduzeti nakon razgovora
- ▶ pružite im informacije o drugim izvorima pomoći kao što su linije za pomoć djeci i mladima
- ▶ odmah prijavite i prosljedite sve informacije kontakt osobi nadležnoj za zaštitu djece i nadležnim tijelima koja mogu poduzeti potrebne radnje kako bi istražili navode i osigurali sigurnost djeteta ili mlade osobe. Uvažite njihove savjete o tome tko treba kontaktirati roditelje djeteta ili mlade osobe.

— Pritužbe i disciplinski postupci

Kaznene progone još uvijek je vrlo teško postići čak i u najnaprednijim sustavima jer je s ranjivim žrtvama teško doseći status „izvan opravdane sumnje“, osobito jer se seksualno nasilje često odvija u tajnosti.

Nacionalne organizacije stoga su odgovorne za rješavanje optužbi protiv vlastitih zaposlenika i volontera.

Zato trebaju razviti propise, protokole i procedure za borbu protiv povreda kodeksa ponašanja putem:

- ▶ postupka ulaganja prigovora
- ▶ disciplinskih saslušanja
- ▶ pritužbi
- ▶ žalbi.

— Poduzmite nešto u vezi sa svojim sumnjama:

- ▶ upoznajte se s protokolom svoje organizacije koji propisuje postupanje u takvim slučajevima kao i s informacijama o tome kojim osobama u športu i izvan njega možete prijaviti svoje sumnje
- ▶ što detaljnije zabilježite činjenice i opažanja, ali ne i prosudbe
- ▶ pazite da vaš zapisnik bude dovoljno jasan da se možete prisjetiti činjenica za mogući kazneni postupak
- ▶ informirajte se o tome kome se možete obratiti izvan svoje organizacije.

Reagirajte – slijedite propisane postupke i procedure.

Bilježite – koristite obrazac za izvještavanje (ako postoji), zabilježite činjenice i zapažanja, a ne prosudbe, što je moguće detaljnije.

Prijavite – prosljedite svoje sumnje kontakt osobi određenoj za zaštitu djece i nadležnim tijelima.

— Pomoć djetetu ili mladoj osobi i drugima na koje je to utjecalo

Športska tijela i nadležna tijela trebaju pružati informacije o lokalnim i nacionalnim službama namijenjenim žrtvama, njihovim obiteljima i drugim pogođenim stranama.

Usluge podrške

116 111 / HRABRI TELEFON ZA DJECU

0800 0800 / HRABRI TELEFON ZA MAME I TATE

CHAT: <https://hrabritelefon.hr/>

E-MAIL: savjet@hrabritelefon.hr

ŽENSKA SOBA, CENTAR ZA ŽRTVE SEKSUALNOG NASILJA

TEL: 01 6119 444

— Priprema za učinke i posljedice, uključujući ponovnu viktimizaciju

Održavanje pristupa usmjerenog prema djeci i mladima

- ▶ Pobrinite se da dijete ne doživi ponovnu viktimizaciju kroz reakcije i ponašanje drugih.
- ▶ Omogućite djetetu podršku i informirajte druge pogođene strane kako bi razumjeli odluke organizacije i/ili nadležnog tijela.

Pro Safe Sport+ Zaustavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Prevenција seksualnog nasilja nad djecom i mladima u športu i kroz šport

— Ako se ne uspostave zaštitne mjere, na koji način šport može doprinijeti povećanju rizika od pojave nasilja?

- ▶ Mogu nedostajati zakonske regulative, procedure i „jasno određene granice“ za odnose u športu, uživo i na internetu, između odraslih ili mladih voditelja od povjerenja u športu. Oni se moraju pridržavati kodeksa ponašanja kako bi granice svima bile jasne.
- ▶ Šport je slabije reguliran od formalnijih okruženja poput škola.
- ▶ Većim dijelom ga vode volonteri koji možda nemaju pristup informacijama, edukaciji i podršci koja im je potrebna za primjenu mjera zaštite, možda nisu osviješteni o pokazateljima seksualnog nasilja i možda nisu sigurni kako reagirati na sumnju ili optužbe.
- ▶ Ako nije reguliran, fizički kontakt kao dio trenerske prakse može biti prilika za neželjeni kontakt.
- ▶ Športska kultura znači da su takozvane „ceremonije inicijacije“ s elementima seksualnog zlostavljanja prihvaćene kao dio športa, a ne preispituje ih se kao moguća kaznena djela. To također može traumatizirati dijete ili mladu osobu koja tome svjedoči kao i nazočne odrasle osobe.

Kada procjena rizika uključuje seksualno nasilje ili neprimjereno seksualno ponašanje koje može zahtijevati specijalističku ili forenzičku obradu, potrebno je obavijestiti i uključiti nadležna tijela.

— Uspostavljanje praktičnih preventivnih mjera

Za sprječavanje seksualnog nasilja ključno je stvaranje visokokvalitetnog okruženja usmjerenog na dijete u kojem djeca i mladi razumiju svoja prava i osjećaju da mogu razgovarati o stvarima koje ih zabrinjavaju.

Pitanja koja roditelji trebaju postavljati o športskim aktivnostima svoga djeteta:

- ▶ kvalifikacije trenera
- ▶ iskustvo osoblja/volontera
- ▶ provjera kaznene evidencije osoblja/volontera.

„Ako ne biste ostavili novčanik ili torbicu sa skupinom stranaca koje nikada niste upoznali, koliko je vrijednije vaše dijete?“

(Anne Tiivas, Westminster Media Forum, listopad 2017.)

— Preventivne mjere

U prethodnim informativnim letcima navedeni su koraci koje je potrebno poduzeti za sprječavanje seksualnog nasilja u športu i reagiranje na sumnje. Za organizacije, pogledajte informativni letak br. 4.

Međunarodne zaštitne mjere za djecu u športu i prateće smjernice za upravljačka tijela u športu primjer su dobre prakse za uspostavu zaštitnih mjera. Testiralo ih je više od 50 organizacija – od malih organizacija za razvoj športa do nacionalnih olimpijskih odbora.

Pro Safe Sport+ Zaustavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Rizici od svakog oblika zlostavljanja povećavaju se s porastom uspješnosti djeteta ili mlade osobe kada:

- ▶ djeca ili mladi počinju putovati od kuće, dalje od uobičajene zaštite
- ▶ nadarene mlade osobe ovise o svojim trenerima i pratnji kako bi bili uspješni i odabrani
- ▶ vrhunski šport karakterizira pristup „pobjede po svaku cijenu“. Nadarena djeca i mladi postupno ulaze u svijet odraslih gdje su često „djeca prema dobi, ali odrasli prema načinu života. To se naziva statusnom konfuzijom“ (izvor: Safeguarding YouthSport-ICES 2015 – www.safeguardingyouthsport.eu)
- ▶ pojedina djeca i mladi izloženi su većem riziku od zlostavljanja zbog nedostatka naše osviještenosti i aktivnosti kojima ih štitimo. Na primjer, mladi s invaliditetom koji mogu ovisiti o odraslim osobama koje ih zlostavljaju zbog sudjelovanja i napredovanja u športu ili mlade LGBT osobe koje mogu biti izložene diskriminaciji na temelju njihove seksualne orijentacije, mogu biti pogrešno protumačene kao seksualno rizične.

— Procjena rizika unutar organizacije

Športske organizacije u sklopu dobrog upravljanja moraju prepoznati moguće rizike. Mjere zaštite od rizika moraju biti dio tog procesa, jednako kao zdravlje i sigurnost. U športu je potrebno razviti i održavati registar rizika koji treba obuhvaćati procjenu rizika i opis mjera kontrole kako bi se smanjili ili uklonili mogući rizici i opasnosti. Za športske događaje potrebno je izraditi planove zaštite, sukladno razini natjecanja.

<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2015/safe-sports-event-management-tool/>

— Procjena rizika od pojedinaca

Ovo može biti dio postupka zapošljavanja gdje zaštitne mjere provjere otkrivaju nepodobnost pojedinca za rad s djecom. Jednako tako mogu se pojaviti zabrinutosti za vrijeme ili nakon zaštitnih mjera ili istrage o zaštiti djece. Športske organizacije će možda morati procijeniti rizik i/ili prikladnost. To uključuje strukturirani pristup procjeni uz informiranost o dobroj praksi koja omogućava organizaciji da donese informiranu i argumentiranu odluku. U nastavku je navedeno nekoliko primjera:

<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2015/rfl-interview-risk-assessment-checklist/>

<https://thecpsu.org.uk/resource-library/2013/safe-recruitment-and-selection-procedures/>

— Osam zaštitnih mjera

Međunarodne zaštitne mjere za djecu u športu su:

- ▶ razvoj vlastitih politika
- ▶ protokol za provođenje mjera
- ▶ savjeti i podrška
- ▶ svođenje rizika za djecu i mlade na najmanju moguću mjeru
- ▶ smjernice za ponašanje
- ▶ zapošljavanje, stručno usavršavanje i komunikacija
- ▶ suradnja s partnerima
- ▶ praćenje i evaluacija.

Ove smjernice i napomene navode praktične savjete i primjere raznih organizacija diljem svijeta koje su sudjelovale u pilot-projektu. U nastavku su navedene smjernice i napomene.

— Ključna literatura

Novi izvori MOO-a, „Zaštita športaša od zlostavljanja i nasilja u športu“, alat MOO-a za međunarodne udruge i nacionalne olimpijske odbore: <http://sha.olympic.org/home.html>

U nastavku se dostupne obavijesti za medije MOO-a o objavi. Izravna poveznica na mrežnu stranicu alata je ovdje: <https://hub.olympic.org/safeguarding/>.

Preuzmite izvore o zaštitnim mjerama:

<https://www.unicef.org.uk/?s=International+Safeguards+for+Children+in+Sport>

Preuzmite smjernice i napomene:

<https://www.unicef.org.uk/?s=International+Safeguards+for+Children+in+Sport>

Nizozemski olimpijski odbor i nizozemska športska konferencija (NOC*NSF) razvili su politike i prakse za sprječavanje onoga što se u nizozemskom športu naziva seksualnim zastrašivanjem od 1996. godine. Alat za politiku protiv seksualnog zastrašivanja:

<http://www.nocnsf.nl/stream/toolkit-seksuele-intimidatie>

Okvirna politika za sigurno i uviđavno športsko okruženje:

<https://sportplezier.nl>

Nacionalni akcijski plan – austrijski pristup borbi protiv seksualnog nasilja u športu:

http://www.100sport.at/de/menu_main/news/newsshow-bm-klug-initiiert-strategiegruppe

Vodič za sprječavanje seksualnog uznemiravanja u Republici Češkoj:

<http://www.olympic.cz/upload/files/g9vmztko05-prevence-sex-obtezozeni.pdf>

„Play by the Rules“ razvilo je Južnoaustralsko ministarstvo športa i rekreacije 2001. godine kao interaktivnu mrežnu stranicu za obrazovanje i informiranje o diskriminaciji, seksualnom uznemiravanju i zaštiti djece u športu:

<https://www.playbytherules.net.au>

Irsko vijeće za šport i Vijeće za šport Sjeverne Irske objavili su 2000. godine Etički kodeks i dobru praksu za djecu u športu:

http://www.irishsportsCouncil.ie/Participation/Code_of_Ethics/Code_of_Ethics_Manual/

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

Kako podići razinu osviještenosti o seksualnom nasilju u športu i kako pripremiti ovu temu za raspravu

„Sve osobe u kontaktu s djecom dužne su štiti djecu. Tu ulogu mogu izvršavati odgovorno i učinkovito samo ako su osviješteni, ako imaju potrebno razumijevanje, znanja i vještine i sustavno stručno usavršavanje. Organizacije koje održavaju športske aktivnosti za djecu odgovorne su za edukaciju i razvoj osoblja i volontera.“ UNICEF nudi visokokvalitetne izvore koje sve organizacije mogu koristiti:

<https://www.unicef.org.uk/wp.content/uploads/2014/10/International-Safeguards-for-Children-in-Sport-version-to-view-online.pdf>

Edukacija i prilike za učenje trebaju se omogućiti svima koji rade s djecom i mladima koji se bave športom kako bi mogli:

- ▶ prepoznati znakove seksualnog nasilja
- ▶ znati kako reagirati
- ▶ znati kako prijaviti svoje sumnje.

Osobama s većom odgovornošću za zaštitne mjere potrebna je edukacija i podrška u ispunjavanju njihovih uloga.

— Kvalifikacije osoba koje provode edukaciju o seksualnom nasilju

Osobe koje provode edukaciju o seksualnom nasilju moraju bitiiskusni predavači zbog osjetljivosti teme i imati sposobnosti upravljanja potrebama odraslih polaznika.

— Odabir prave edukacije

U brojnim zemljama postoji mogućnost e-učenja putem kojega su osnovne informacije dostupne velikom broju polaznika. Na taj se način uglavnom pruža osnovno znanje o zaštiti djece i mladih uključujući i zaštitu od seksualnog nasilja.

Razine stručnog usavršavanja su:

- ▶ uvodna
- ▶ osnovna
- ▶ stručna
- ▶ kontinuirano stručno usavršavanje.

Svo osoblje i volonteri koji izravno rade s mladima trebaju imati mogućnost pohađati osobno stručno usavršavanje.

Stručno usavršavanje uključuje:

- ▶ kako identificirati znakove nasilja
- ▶ kako reagirati na sumnju
- ▶ kako podnijeti prijavu.

Stručno usavršavanje mora biti prilagođeno odgovarajućoj ulozi, npr. treniranju.

<https://thecpsu.org.uk/training-events/basic-safeguarding-training/>.

<http://www.ukcoaching.org/site-tools/workshops/about-our-workshops/safeguarding-and-protecting-children>.

Stručno usavršavanje

Ako nacionalne športske organizacije ili klubovi imaju odgovorne osobe za zaštitu djece te osobe moraju proći stručno usavršavanje.

Kontinuirano stručno usavršavanje

Treneri i druge osobe koje rade izravno s djecom trebaju imati mogućnost kontinuiranog usavršavanja. To je prepoznato kao kontinuirano stručno usavršavanje. Teme mogu uključivati zlostavljanje putem interneta, rad s vrhunskim športašima ili homofobno nasilje.

<https://thecpsu.org.uk/training-events/continual-professional-development/>.

Pro Safe Sport+ Zastavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

— Ključna pitanja za podizanje razine osviještenosti

- ▶ Budite sigurni o prirodi problema i razlogu zbog čega je to problem – pružite popratne dokaze i studije slučaja za slikoviti prikaz problema.
- ▶ Budite sigurni o ishodima/promjenama koje želite postići te da su realistični i ostvarivi.
- ▶ Identificirajte moguće partnere/suradnike.
- ▶ Budite svjesni tko je vaša publika – djeca, mladi, roditelji, treneri, šira javnost ili vlada.
- ▶ Prenesite jasne, jednostavne poruke svojoj publici.
- ▶ Odlučite o pratećim materijalima koje trebate napraviti i za koga – dogovorite budžet i troškove za različite elemente, istražite prethodne kampanje na istu temu i utvrdite što je u njima dobro funkcioniralo.
- ▶ Odaberite metode komunikacije koje želite koristiti, mrežnu stranicu, tiskane materijale ili društvene medije.
- ▶ Savjetujte se s ključnim dionicima.
- ▶ Na samom početku dogovorite se o načinu praćenja uspješnosti i evaluaciji.
- ▶ Dogovorite trajanje i završetak kampanje.
- ▶ Ako organizacija želi provesti kampanju podizanja razine osviještenosti, mora biti sposobna i pružati podršku. Ako kampanjom potaknete mladu osobu na razgovor, ali joj naknadno ne možete pružiti potrebnu podršku, možete napraviti više štete nego koristi.

— „Start to talk“: poziv na zaustavljanje seksualnog zlostavljanja djece u športu

Procjenjuje se da je u Europi otprilike svako peto dijete žrtva nekog oblika seksualnog nasilja. Nažalost, seksualno zlostavljanje rijetko se prijavljuje i često prikriva.

„Start to talk“ poziva klubove, saveze, športske voditelje, trenere, športaše, djecu i njihove obitelji da doprinesu sprječavanju i reagiranju na seksualno zlostavljanje djece u športu. Oni koji se odazovu pozivu obvezuju se poduzeti konkretne korake kako bi djecu zaštitili od zlostavljanja u športu. „Start to talk“ dio je rada Vijeća Europe u području prava djece i zaštite djece od nasilja. Podržava provedbu Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja.

Mrežna stranica: www.starttotalk.org .

— Specifična pitanja za osjetljive teme, uključujući kampanje protiv seksualnog nasilja

- ▶ Pobrinite se da uključite stručnjake u pripremu i razvoj vaše kampanje i resursa.
- ▶ Prilikom razvijanja resursa za djecu i mlade, oni moraju biti: primjereni dobi i razvoju, kulturno osjetljivi, dostupni u sigurnom i ohrabrujućem okruženju. Za malu djecu to treba uključivati roditelje ili druge odrasle osobe kojima vjeruju kao što su nastavnici ili kvalificirano osoblje/volonteri. Prije objavljivanja materijala, treba provjeriti reakcije ciljane publike na njih.
- ▶ Djeci, mladima i odraslima kojih se tiče ovo pitanje daju se informacije o pravnoj, psihosocijalnoj i drugoj vrsti pomoći kao što su povjerljive linije za pomoć, savjetovališta, nevladine organizacije koje pružaju stručnu pomoć u ovom području i sl.
- ▶ Prilikom razvoja programa edukacije i osposobljavanja te programe moraju provoditi osobe koje su na prikladan način osposobljene i/ili kvalificirane.

— Pro Safe Sport+ internetski resursni centar

Pro Safe Sport+ internetski resursni centar središte je za razvoj preventivnih mjera i politika te mjera zaštite u Europi. Pruža konkretne savjete i promovira postojeće instrumente za podizanje razine osviještenosti te resurse za izgradnju kapaciteta za pružanje podrške javnim vlastima, športskim organizacijama i drugim zainteresiranim dionicima u njihovim naporima da zaustave seksualno zlostavljanje djece u športu. Centar omogućuje pristup velikom izboru praksi i inicijativa koje se bave sa šest strateških područja djelovanja:

- ▶ razvojem i provedbom strategije zaštite djece
- ▶ obrazovnim programima
- ▶ inicijativom za podizanje razine osviještenosti
- ▶ kodeksima ponašanja i etičkim kodeksima
- ▶ svođenjem rizika na najmanju moguću mjeru
- ▶ sustavima podrške i upravljanjem slučajevima.

Mrežna stranica: www.coe.int/sport/PSS/.

Pro Safe Sport+ Zaustavimo seksualno uznemiravanje i nasilje nad djecom u športu (Erasmus+)

Financira
Europska unija
i Vijeće Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implementiralo
Vijeće Europe

PRIRUČNIK ZA PREVENCIJU I DJELOVANJE

U SITUACIJAMA MOGUĆEG SEKSUALNOG NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA U ŠPORTU

■ Ovaj priručnik razvijen je u okviru zajedničkog projekta Europske unije (EU) i Vijeća Europe (VE) pod nazivom Pro Safe Sport+ „Zaustavimo seksualno uznemiravanje i zlostavljanje djece u športu“ te nadopunjava druge resurse za podizanje razine osviještenosti razvijene u sklopu ovog projekta (vidi niže). Priručnik sadrži informacije i edukativni materijal koji dionicima u sustavu športa **pomažu u prevenciji i pravilnom reagiranju u situacijama mogućeg seksualnog nasilja u športu.**

Ciljane skupine

- ▶ športski instruktori
- ▶ športski voditelji
- ▶ treneri
- ▶ nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture

Ciljevi

- ▶ razumjeti što je to seksualno nasilje u području športa kako bi se spriječila njegova pojava
- ▶ pravilno reagirati u slučajevima seksualnog nasilja ili sumnje na seksualno nasilje
- ▶ pružiti informacije o dostupnim uslugama podrške i/ili linijama za pomoć
- ▶ primijeniti preventivne mjere – izbjeći i/ili smanjiti rizične situacije

Sadržaj

■ Priručnik sadrži šest informativnih letaka:

- ▶ **1. Činjenice i brojke** – seksualno nasilje nad djecom i mladima u športu
- ▶ **2. Pravni i regulatorni okvir** – koji zakoni, konvencije, regulatorni okviri, standardi i smjernice dobre prakse nam mogu pomoći u sprječavanju i reagiranju na seksualno nasilje nad djecom i mladima
- ▶ **3. Zaštita žrtava** – kako prepoznati seksualno nasilje
- ▶ **4. Zaštita žrtava** – kako reagirati na sumnju ili navode o seksualnom nasilju
- ▶ **5. Prevencija seksualnog nasilja** – prevencija seksualnog nasilja nad djecom i mladima u športu i kroz šport
- ▶ **6. Edukacija i podizanje razine osviještenosti** – kako podići razinu osviještenosti o seksualnom nasilju u športu i kako uvesti ovu temu za raspravu.

Zaustavimo seksualno zlostavljanje djece u športu: Pro Safe Sport+

Zajednički projekt EU-a i VE „Pro Safe Sport+“ poziva na usmjeravanje političke pažnje i na razvoj politika te strateških akcija namijenjenih prevenciji i suzbijanju seksualnog nasilja nad djecom u športu.

Točnije, cilj projekta je povećati posvećenost vladinih i nevladinih organizacija (javnih tijela koja se bave športom i pravima djece, športskih organizacija i drugih zainteresiranih organizacija) ovom problemu s pomoću alata namijenjenih za podizanje razine osviještenosti i jačanju kapaciteta.

Uz ovaj priručnik razvijeni su i drugi materijali:

- ▶ **Video materijal**
- ▶ **Mrežna stranica za promociju postojećih praksi i pružanje konkretnih savjeta**
- ▶ **Baza europskih stručnjaka**

**Pozivamo vas da koristite dostupne materijale,
podržite ovu inicijativu i proširite glas o njoj!
UKLUČITE SE!**

www.coe.int/sport/PSS

[@ProSafeSport](https://twitter.com/ProSafeSport)

[✉ pro-safe-sport@coe.int](mailto:pro-safe-sport@coe.int)

Velika hvala organizaciji Safe Sport International, osobito Anne Tiivas i Kari Fasting, koje su pripremile sadržaj informativnih letaka te Media Groupi koja je bila zadužena za grafički dizajn priručnika.

Mišljenja koja su izražena u ovom tekstu odgovornost su njegovih autora i nužno ne odražavaju službenu politiku Vijeća Europe.

Svi zahtjevi u vezi s reprodukcijom ili prijevodom cijelog ovog dokumenta ili njegova dijela upućuju se Upravi za komunikaciju (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int). Sva ostala korespondencija u vezi s ovim dokumentom upućuje se Općoj upravi za demokraciju, Prošireni djelomični sporazum o športu (EPAS).

Dizajn naslovnice: Odjel za dokumentaciju i publikacije Vijeća Europe (SPDP), Vijeće Europe
Prijelom: www.themediagroup.co.uk
Naslovna fotografija: © F. Zardon
©Vijeće Europe, prosinac 2017.